

'indrets boscosos pastorals', també tenia en llatí el sentit de 'congost, afrau', però justament l'acc. romànica 'devesa', 'arbreda' que és la del cast. *soto*, port. *souto*, no té res a veure amb la del cat. *sot* i a penes n'ha quedat altre prolongament romànic (cultisme o dialectes escadussers a Itàlia, també amb el sentit de «bosco»).

Cert que els estudis toponomàstics de Silvio Pieri a Toscana i de W. Kaufmann («Die galloromanischen Bzgn. f. d. Begriff 'Wald'», 1913) permetien constatar-ne antigues i petrificades supervivències, i que algun cas espars de *saut* es troba en dos o tres textos llgd. o gc. de c. al S. xiv (Rayn. v, 141; Rohlf's, *Le Gc.*, § 216), però el sentit precís és discutible: pertot es pot tractar de 'bosc' o 'devesa' i no pas 'congost'. Mogut per Kaufmann, féu una noteta AMAlcover, *BDLC* VIII, 190-191, acumulant cïtes de diccs. catalans (que copien tots Belv. i Lab.)¹ sense aportar informacions directes i acceptant vagament que el cat. *sot* ve de *SALTUS*. En una part del nostre domini deu ser veritat, car és un fet que va passar al mossàrab, on degué tenir la forma *saut(o)*, i els moros espanyols se l'assimilaren, com solien fer, pronunciant-lo *šaut*: traduït «bosque de árboles», «soto», el dóna *PALC.* (amb plural aràbic *šūāt*); i Simonet el troba en escriptures aràbigues toledanes de 1220 i 1229 (*Glos.* s. v. *xāut*).

Del mossàrab ha de venir en alguns llocs dels nostres límits occidentals. Signant-me a un bosc muntanyenc, a l'alt Maestrat: «això és al *sōto* que es veu, dels pins» (Cintorres, 1961); segurament *Los Sotos* partida de terra a Benissanet (a tort atribuït a *šūbrtūlus per *AlcM*); des de la zona de substrat mossàrab, pujant un poc més, Ribagoçana amunt, l'*Horta del sōto*, a Areny, al llarg de la dieta de la Noguera (1957); encara que ací té el significat cast., allí conserva el del ll. i moss. granadí, per tant no crec que sigui castellanisme ni a Areny, més que més per la ò oberta (si fos cast. haurien dit *sōto*): sens dubte la pronúncia *šauto* o *souto* del mossàrab fou catalanitzada en *sòto*.

La catalanització, en canvi, fou més total en les terres del Segre, on trobem bastant estès *sot* però aplicat a llocs que corresponen bastant al sentit del cast. *soto*, i s'allunyen clarament del cat. *sot*. Ja ho observava el *CostManc.*: «mata de riu: a les comarques lleidatanes ... són les salzeredes, vernedes i arbredes de ribera; també es diu *sot*» (I, 141, § 529); ara bé allí en alguns llocs vaig oïr *sōt* però *sōt* a la majoria; i no obstant, el fort arrelament toponímic del mot i la seva àrea extensa, comprenen terres ja molt apartades del domini castellà, indiquen també que hem de descartar un castellanisme. I com que també es troba *sot* i *soto* en el Repartiment de València, podem creure que és igualment mossarabisme, si bé més transposat a la fonètica catalana (pel sentiment de les conegudes correspondències fonètiques).

El cas és, però, que des de l'Ebre, el Baix Segre i el Pla de Lleida, el mossarabisme es degué propagar Segre amunt; amb el sentit d'arbreda', no sols el vaig anotar a Massalcoreig, Granja d'Escarp, Seròs i Aitona (1935); també en el Segre mitjà, en part designant ri-

bera de riu amb arbreda, en part simple areny: *Les esplugues dels sōts*, camp de l'horta de Bassella més enllà de Canadilles; *Lo sōt Gran* i *Lo sōt del Semion* a Castellnou de B.; a Tiurana i a Coll de Nargó ho vaig sentir pron. ara amb *ó* adés amb *ø* (duplicat que per si sola ja apunta a una adaptació del diftong *ou* mossàrab): ací *sōt del Touà* i *Sot del Borges* (colgat ara per la tolla), a Tiurana *lu sōt del multi*: —què vol dir *sot*? —és una finca que l'ha deixat lo riu —hi ha arbres? —no cal que n'hi hage, és nom de sorra (1956-7). Després, isoladament, a l'Alt Urgellet, i allà ja no sé si es tracta d'això o del veritable cat. *sot*; només en dos poblets adjacents entre ells, a la ratlla d'Andorra: *Lo Sōt* eral en el terme de St. Joan Fumat, i repetidament com a genèric en el de Civís (*Sot de la Cabaneta...*): veient els llocs més aviat semblava tractar-se del significat del Maresme.

En total queda clar que en cat. occid. tenim el prolongament del ll. *SALTUS*, pertot (o generalment) per via mossàr.; i en cat. or. un homònim de sentit ben diferent, potser amb superposició d'un i l'altre, en alguns llocs. Però quan al *sot* del cat. central, l'etimologia *SALTUS* és impossible, ja ho vaig dir en termes definitius, en una nota de 1930, *BDC* XIX, 34: «no pot tenir res a veure amb *SALTUS*, com indica ja la diferència de significat: el llgd. *so*, gc., roerg. i lleim. *sot* «creux, trou» (*TdF*) postulen ò originària». Això era a propòsit del tractament de *ALT*, *ALB*, *ALP* etc. en català, que com allà demostrava no donen mai, *o* com en castellà, sinó que conserven sempre *al*, o màxim vocalitzen *au* però no van més enllà; i l'índici d'això es torna evidència palesa en llengua d'oc, que manté com a *au* també el diftong *au* del llatí.

El dicc. llenguadocià de Sauvages: «*cross*, *clot* ou *so*: fosse pour un mort, fosse à fumier, trou pour planter un arbre, vallon»; confirmat per l'*ALF* (*Suppl.*) que, com a resposta del fr. *fosse* (au *cimetière*), porta *sōt* a Nant (punt 748) en els Cevennes, *klōt* a tres punts de l'Erau, Tarn i Gers, i *krōs* a tres de H-Loire i Lozère. Vayssier, *Dict. Aveyron* (1871): «*souot*, *so*: fosse, spécialement fosse pour enterrer le cadavre d'un animal: 'àquí, dins àquel sot, paura càrcassà frejà, / là mort àn sous cāyssals l'ācāyssà et l'escourrejā'», versos patuesos de Baldous, del qual en cita uns altres a l'article *sot* «trou du cochonnet au jeu de la crosse; *clābà sot*: fermer le trou, suspendre le jeu; *su*. un amusement, un charivari, suspendre un ouvrage»; a l'article *crouot* «creux, trou» indica que en lloc d'això es diu *sot* a Millau i *souot* en el «midi du département».

En llemosí pren el sentit de 'solc' (acostant-se així al *sot* del nostre Maresme): «*so* m. ligne qu'on creuse dans la terre avec la charrue, la houe ou autre outil oratoire, et qui destiné a recevoir la semence: *sillon / Menà lou so bien dre*: tracer des sillons bien droits; *à fa lou sos tro priouns*: il a fait les sillons trop profonds; les jardiniers aiment mieux *sāmenā à so qu'à là vouladā*» addició de Vialle al dicc. alt-llemosí de Beronie (1820). Ara bé, encara que no ho hagin recollit els diccs. ja hi ha un testimoni medieval del llgd. *sot* en el sentit de 'clot on es planta una creu': «avem pa-